

України: Т. 7: Мі-О / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: В-во "Наукова думка", 2010. - 728 с.: іл.. – Режим доступу: <http://www.history.org.ua/?termin=Monarkhiia>

3. Єреміца В. Європейські монархії: історія на службі сьогодення [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/25052963.html>

4. Монархічна ідея у ХХІ ст. [Електронний ресурс]. Режим доступу. <https://day.kyiv.ua/uk/article/tema-dnya-den-planety/monarhichna-ideya-u-hhi-stolitti>

Білозьоров Євген Вікторович,

заступник директора

Навчально-наукового інституту № 2

Національної академії внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД ТА СУЧАСНА ЮРИДИЧНА НАУКА

Кардинальні зміни, які відбуваються у сучасному житті, переорієнтація українського суспільства на загальнолюдські цінності зумовлюють, у свою чергу, переосмислення багатьох явищ суспільного життя. Такі перетворення яскраво відображаються і на правовій сфері. Право, як важливий феномен правової реальності, впливає на усі сфери життєдіяльності людини, визначає спрямованість державної політики, відображає правовий статус людини, ступінь її залучення до правової сфери суспільства. Саме тому, від розуміння права, його ролі і значимості не тільки як регулятора суспільних відносин, але як важливого та невід'ємного атрибуту людської діяльності, що виконує «людинотворчу» функцію, сприяє самореалізації особистості, створює для неї реальні умови бути «правовою особою», залежить ефективність правової політики держави.

Усвідомлення сучасними правознавцями питань праворозуміння стали наслідком інтенсивних спроб пошуку вирішення проблеми сутності та призначення права в умовах сьогодення. Поява численних концепцій розуміння права підтвердила той факт, що основні зусилля вчених зосередженні на виявленні основних ознак права, розкритті аксіологічного, антропологічного, феноменологічного змісту права. Їх теоретична значущість полягає в можливості визначення природи права, генезису його різних історичних типів, а також здатності диференціювати право від неправових регуляторів суспільних відносин. Крім цього, основні концептуальні питання праворозуміння нерозривно пов'язані з тенденціями розвитку сучасної юридичної науки і, безумовно, впливають на зміст та спрямованість юридичної практики. Виходячи з цього, можна зробити висновок, що науково-правова категорія праворозуміння володіє не тільки теоретичною, але і прикладною цінністю, оскільки здійснює безпосередній вплив на формування і розвиток таких структурних елементів

правової системи як правові норми та принципи, правові інститути, процеси правотворення, правореалізацію тощо [1, с. 32].

Такий багатоаспектний підхід до права спрямований на дослідження глибинних основ взаємодії людини і права у сфері суспільно-правового життя. Саме тому, метою дослідження є розкриття перспектив діяльнісного підходу до права, його практичної спрямованості у розвитку юридичної науки та гуманізації юридичної практики, у першу чергу, через діяльність людини.

Право повинно втілювати найважливіші цінності людського буття. Діяльнісний підхід до проблем сучасного права нерозривно пов'язаний із антропологізацією юридичної науки та практики. Оскільки правознавство, як практична наука, за своєю природою вимагає визначеності, то на цьому рівні не тільки можливі, а й необхідні методологічні аспекти визначення права, які, претендуючи на універсальність, слугували би певним орієнтиром для практичної юридичної діяльності [2, с. 19].

Безперечно, будь-яке наукове пізнання може бути охарактеризоване як завершене у певному сенсі, але не слід забувати, що свою повноцінність теорія набуває лише тоді, коли вона застосовується до актуальних питань практичного життя. Право не зможе стати значущим чинником упорядкування суспільних відносин, поки юридична наука, усі її галузі та напрями відповідно до особливостей свого предмета не стануть чутливими до реальних суспільних проблем, передусім інтересів громадянського суспільства.

Юриспруденція, як і будь-яка інша соціальна наука, не може бути пасивним відображенням дійсності, вона повинна досліджувати її з точки зору як суцього, так і з позицій належного, того, якою вона (правова дійсність) є та водночас може й повинна бути. Важливо лише, щоб компонент належності у праворозумінні, який завжди містить певний «метафізичний компонент», не перешкоджав прикладній значущості та соціальній ефективності правового регулювання [3, с. 139].

На нашу думку, із позицій сучасного стану правової науки запровадження діяльнісного підходу в національну правову систему передбачає, насамперед, висвітлення правової проблематики у контексті суспільства в цілому, а не лише його державно-владної організації, що тільки допоможе створити можливості для більш повного функціонування всіх структурних елементів цієї системи. Тому для досягнення соціально значимого результату в системі правового регулювання стають важливими не лише норми права як зразки поведінки, а й відповідні процедури та процес реалізації правових норм, який не повинен відриватися від них, а також їх змісту [4, с. 35].

В умовах сьогодення право повинно розглядатися як продукт суспільства, насамперед взаємовідносин між соціалізованими індивідами, які набувають загальної значимості зі всіма їх публічно-владними атрибутами. Для цього зміст поняття права має бути поширеним не лише за межі «наказу держави», а й сукупності норм права як лише потенційних, хоча й загальнообов'язкових, правил поведінки в напрямі врахування певних ненормативних (діяльнісних) аспектів, які є необхідними складниками реалізації правових норм, розуміння права як специфічної соціальної реальності [5, с. 24].

На думку В.І. Андрейцева, значна частина правничих наукових досліджень зумовлена специфікою діяльності окремих правових інституцій та правоохоронних органів, створенням галузевих закладів вищої освіти, що продукують науковий аналіз такої діяльності у різних сферах забезпечення прав і свобод громадян [6, с. 38].

Таким чином, на сучасному етапі розвитку юридичної науки уявляється за доцільне використовувати не окремо взятий підхід до дослідження правової дійсності, а їх певну сукупність, що сприятиме вирішенню різнопланових дослідницьких проблем (аксіологічний, антропологічний, діяльнісний, системний, феноменологічний, функціональний та інші).

При цьому, привертає увагу діяльнісний підхід, застосування якого поряд із системним, функціональним, іншими перевіреними практикою підходами, виявляється значною мірою актуальним, ефективним, особливо у поєднанні з іншими методологічними прийомами, таким, що дозволяє проникнути у глибину сутнісних властивостей правового явища [7, с. 35].

Поняття «діяльнісний підхід» у широкому розумінні означає, що в основу методології досліджень правових явищ покладено категорію «діяльність» як специфічну форму суспільного буття людей, яка полягає у цілеспрямованому перетворенні природної та соціальної дійсності. Такий специфічний характер діяльності дає змогу її суб'єкту вийти за межі будь-якої ситуації, вписуючи діяльність у широкий контекст суспільно-правового буття.

Таким чином, враховуючи великий спектр можливостей застосування діяльнісного підходу як «методологічного інструментарія» в контексті дослідження державно-правової дійсності, вважаємо за необхідне його включити до структури методології юриспруденції. Він є комплексною стратегією вивчення предмета сучасного правознавства, основним елементом якого є діяльнісний метод (який передбачає вивчення всіх державно-правових явищ через призму активної взаємодії суб'єкта з об'єктом), що застосовується у поєднанні з іншими загальнонауковими та спеціальнонауковими методами. Особливою цінністю цього методологічного підходу є те, що він дозволяє зосереджуватися не тільки на праві, але й вивчати його оточення, за допомогою чого право занурюється в історію та соціум і являє собою невідокремлену частину суспільства. Його впровадження дозволить розширити рамки методологічного плюралізму, якого так потребує сучасна юридична наука.

Список використаних джерел

1. Подковенко Т.О. Антропологічний підхід до права як основа юридичної науки. *Право і суспільство*. 2015. Вип. 2. С. 32–38.
2. Козюбра М. Праворозуміння : поняття, типи та рівні. *Право України*. 2010. № 4. С. 10–21.
3. Петришин О. Проблеми соціалізації правової науки. *Право України*. 2010. № 4. С. 133–142.
4. Калюжний Р. А., Шапенко Л. О. Юриспруденція: від витоків до сучасності. *Юридичний вісник*. 2016. № 3 (40). С. 32–39.
5. Петришин О. Верховенство права в системі правового регулювання

суспільних відносин. *Право України*. 2010. № 3. С. 24–36.

6. Андрейцев В. Сучасна правнича наука та освіта: на шляху до Болонського процесу. *Вища школа*. 2005. № 3. С. 36–54.

7. Гусарєв С. Д., Білзьоров Є. В. Методологічні засади використання діяльнісного підходу у сучасному правознавстві. *Актуальні проблеми юридичної освіти та науки в Україні* / За ред. Ю. С. Шемшученка. Київ, 2016. С. 31–41.

Бойчук Ігор Олегович,
курсант Навчально-наукового
інституту № 1 Національної
академії внутрішніх справ

Науковий керівник:
Лазнюк Наталія Василівна,
доцент кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ЕТИЧНА КУЛЬТУРА ЮРИСТА

Перш ніж почати розповідати про етичну культуру юриста, потрібно знати визначення і чітко розуміння, що таке «Етика» і «Культура».

Етика – наука, що вивчає мораль, норми поведінки, сукупність моральних правил певної суспільної чи професійної групи.

Культура, як історичне явище, означає сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених людством. Творцем, носієм культури є людина. Культура як інтегральне поняття відбиває якісний бік людської діяльності, її творчий характер, мотивацію і стимуляцію соціальної активності, механізми соціальної регуляції і саморегуляції тощо. Вона (культура) розвивається в залежності від зміни соціально-економічних формацій та характеризується як ступенем оволодіння людством силами природи, так і ступенем розвитку людства в цілому і окремо для кожної людини. Термін «культура» означає не тільки сукупність людських досягнень у підкоренні природи в техніці, науці, освіті, моралі і т. д., але й в оволодінні будь-якою галуззю знань і діяльності.

Етика є одним з підрозділів науки про мораль, її предметом є аналіз буття моралі, що регулює стосунки у сфері певної професійної діяльності людей. Слід підкреслити два принципових положення. З одного боку, моральні засади професійної групи мають ґрунтуватися на загальнолюдських моральних цінностях, системі моральних норм та оцінок, що склалися як результат історичного розвитку суспільства. А з іншого – особливими завданнями професійної етики є обґрунтування морального значення тієї чи іншої професії для суспільства та людини, професійного морального ідеалу, моральне регулювання професійних відносин. Оскільки правові суперечки обумовлені конфліктом інтересів людей, а юридична практика пов'язана з необхідністю